

<https://doi.org/10.15407/ukrmova2021.02.116>
УДК 82-6(477):81'28

Т.П. ЛЬОННГРЕН, доктор філософії, професор,
Інститут мов і культур, Норвезький арктичний університет (ШТ)
вул. Гансіне Гансен, 18, м. Тромсьо, Норвегія N-9037
E-mail: tamara.lonngren@uit.no
<https://orcid.org/0000-0001-7400-8126>

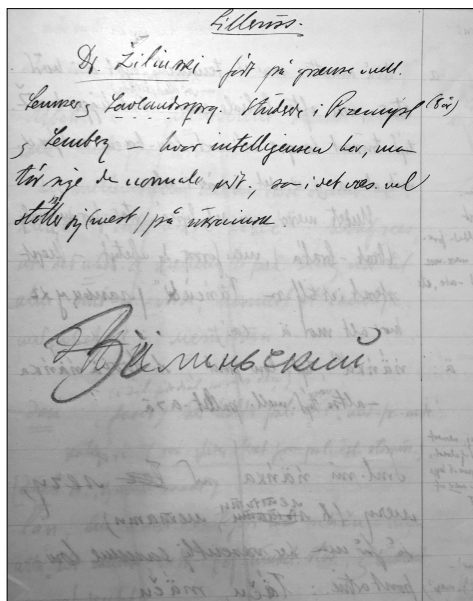
ЛИСТИ ІВАНА ЗІЛИНСЬКОГО ДО ОЛАФА БРОКА: НЕВІДОМА СТОРІНКА УКРАЇНСЬКО-НОРВЕЗЬКИХ НАУКОВИХ СТОСУНКІВ

У першому листі, який було надруковано в журналі «Українська мова»¹, Іван Зілинський розповідає Олафу Брокові², що сталося в його житті за минулі роки, бідкається з приводу труднощів проведення наукової роботи у провінції, далеко від наукових бібліотек і столичних книгарень, і звертається з проханням надіслати кілька книжок, написаних професором, і конче потрібних відправникові для завершення дослідження.

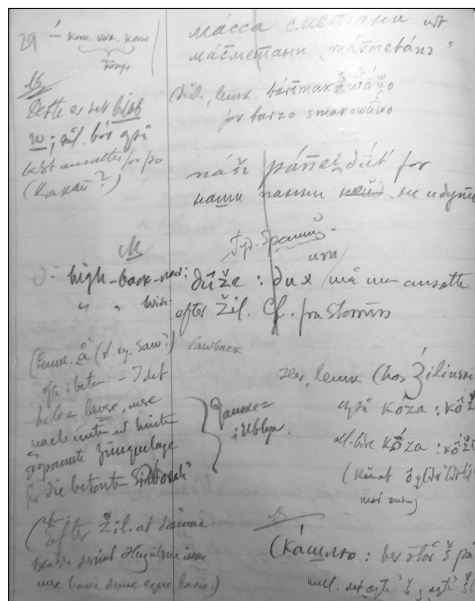
Другого листа український діалектолог написав через три тижні потому. Він повідомляє, що всі книжки, які просив у свого норвезького вчителя, уже отримав і почав з ними працювати. З листа стає відомо, що взимку 1911 р. професор Ватрослав Ягіч мав намір розподілити обов'язки у справі дослідження українських говірок на російських імперських теренах між Є. Тимченком та І. Зілинським, доручаючи останньому опис фонетичних рис.

¹ Льоннгрєн Т.П. Лист Івана Зілинського до Олафа Брока: невідома сторінка українсько-норвезьких наукових стосунків. *Українська мова*. 2020. № 4 (76). С. 115—124. <https://doi.org/10.15407/ukrmova2020.04.115>

² Олаф Брок (норв. Olaf Broch [1867—1961]), норвезький славіст, діалектолог, перекладач, перший професор слов'янських мов в Університеті Осло.

Автограф Олафа Брока. NB, Brevs. 337, зошит «Hovedpunkter fra lillerussiske sprog», арк. 1.

Автограф Олафа Брока. NB, Brevs. 337, зошит «Hovedpunkter fra lillerussiske sprog», арк. 29.

Вивчення епістолярної спадщини, про що йшлося у попередній статті, свідчить про те, що листів було набагато більше, ніж їх збереглося в норвезькому архіві. Незважаючи на те, що між листами минає досить багато часу, вони сприймаються як елементи безперервного листування.

Відстань у п'ять років пролягла між другим листом і поштовою картою, яку І. Зілинський надіслав О. Броківі в листопаді 1915 р. з фронту Першої світової війни, куди був мобілізований австрійською армією як резервний старшина.

Наступний лист (із Відня) датується червнем 1921 р., коли Зілинський уже мав намір повернутися до Львова. Ці три листи, як і перший, написані німецькою мовою, а останній лист, надісланий із Праги 25 березня 1948 р., — українською.

Нижче подаємо тексти трьох листів німецькою³ і одного українською мовою в оригіналі й без жодних виправлень чи купюр; скорочення розкрито у квадратних дужках. Для публікації використано оригінали листів І. Зілинського (NB: Brevs. 337), що зберігаються в архіві О. Брока, у спеціальній читальній залі Норвезької національної бібліотеки в Осло⁴. Німецькомовні листи супроводжено українським перекладом.

³ За прочитання і комп'ютерне складання німецького тексту дякую Аксані Губер (MA Aksana Huber, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg).

⁴ Nasjonalbiblioteket, Oslo, Brevs. nr. 337 (архів Олафа Брока в Норвезькій національній бібліотеці).

Stanislaw 22.I.1911.
Lipowa ul. 44.

Lieber Herr Professor!

Vor Allem bitte meinen verbindlichsten Dank für die mir gütigst übersendeten Bücher entgegenzunehmen. Wie Sie wissen, bin ich jetzt mit der Bearbeitung der kl[einrussischen] Dialekte auf dem österr[eichischen] Gebiete für die Encyklopädie beschäftigt und da ich drin ausser meinen eigenen Beobachtungen auch das bisher publicierte Material, in erster Linie Ihre vorzüglichen Studien, berücksichtigen will, werden mir die mir zugeschickten Bücher ausgezeichnete Dienste leisten.

Ich habe zwar noch vor Jahren Ihre Studien aus der slovakisch-kl[einrussischen] Sprachgrenze in Wien gründlich gelesen, sie waren ja Grundlage für meine weiteren Forschungen, aber ich habe schon manches vergessen.

Nachdem ich das kl[ein]r[ussische] Sprachgebiet in Russland nur oberflächlich kenne, so wird die Beschreibung der dortigen kl[einrussischen] Dialekte Herr Tymčenko aus Kiew, ein junger Philolog, liefern, und Jagić will unsere Arbeiten in ein Ganzes zusammenbringen. Eben jetzt führe ich eine ausführliche Korrespondenz mit Tymčenko, denn es sind manche Missverständnisse aufgetaucht, die sich vielleicht beseitigen lassen werden.

Einige allgemeine Kapitel wird Tymčenko schreiben und mir hat Jagić den Auftrag gegeben, die allgemeine lautphysiologische Übersicht der behandelten Dialekte zu liefern. Tymčenko zweifelt, obwohl Er diese Sache nicht versteht, ob mir das ohne Studienreise nach Russland gelingt. Bei dieser Gelegenheit macht Er einige Bemerkungen zu Ihrem "Очеркъ". Er ist unzufrieden, daß Sie auf Grund der galizischen kl[ein]r[ussischen] Aussprache von dem allgemeinen "малорусскій языкъ" sprechen. Er führt mir drei unwesentlichen Beispiele an als Beweis, daß in der Ukraina die kl[ein]r[ussische] Intelligenz anders als in Galizien spricht.

Es existiert wirklich ein Unterschied zw[ischen] der Kiewer u[nd] Lemberger-Aussprache und ich kenne ihn, obwohl er nicht so wesentlich ist und in dieser Beziehung werde ich die von Ihnen im "Очеркъ" gegebene Charakteristik ergänzen, aber dem Tymčenko, einem Lokalpatrioten, handelt sich ganz um was anderes, nämlich um die Entscheidung der bekannten Hausstreitfrage, daß nicht die galizische schon ziemlich ausgebildete Literatursprache, sondern die ukrainische Redeart als Grundlage für die allgemeinkl[ein]r[ussische] Literatursprache gebraucht werden soll (denn in Russland gibt es, wie Er sagt, mehr Kleinrussen als in Galizien)... Er hat einesteils Recht und es wird dazu mit der Zeit kommen, aber dieser Hausstreit gehört nicht hierher. Ich habe dem Tymčenko geschrieben, daß Sie doch genau die Quelle Ihrer Studie im "Очеркъ" angeben und daß Er und überhaupt die Kleinrussen Ihnen zum grössten Dank verpflichtet sind für die ausgezeichnete Charakteristik der durchschnittlichen kl[ein]r[ussischen] galizischen Aussprache. Erst dann, wenn Tymčenko oder jemand anderer dasselbe für die Kiewer Aussprache macht, wird man beide Aussprachen vergleichen und sagen können, inwieweit sie sich von einander unterscheiden. Überhaupt sind die Anschauungen und die Methode des Tymčenko

veraltet und ich weiß nicht, ob unsere Arbeiten in gewissen Zusammenhang gebracht werden können und in lautphysiologischen Fragen ist Er ein Laiker.

Ich meinerseits bin mit Ihrem "Очеркъ" entzückt und es freut mich sehr, daß Ihre Charakteristik abgesehen von kleinen Unterschieden fast vollkommen mit den Ergebnissen meiner Studien auf dem kl[ein]r[ussischen] Sprachgebiete in Österreich-Ungarn zusammenfällt. Ich werde nur auf Ihren Fundamenten weiter bauen u[nd] manches sehr Interessantes hinzufügen. Daß ich nur bald damit fertig wäre.

Jagić schreibt mir auch von den "glänzenden" Seiten Ihres Werkes. Bogorodickij hat I. Jagić mitgeteilt, daß Er ganz damit zufrieden ist, Rešetar (!) soll weniger zufrieden sein. Schade nur, daß die Lausitzerserben ganz leer ausgegangen sind.

Mit vorzüglicher Hochachtung
Ihr dankbarst ergebener Schüler
Handkuß für Ihre gnädige Frau.
Iwan Zilynskyj

Станіслав, 22.I.1911.
Липова вул., 44

Шановний пане професоре!

Перш за все, прийміть мою якнайсердечнішу подяку за люб'язно надіслані мені книги. Як Ви знаєте, я тепер доопрацьовую статтю для Енциклопедії про малоруські говірки на австрійських теренах. Оскільки я прагну використовувати не тільки власні спостереження, а й опубліковані дотепер матеріали, перш за все Ваші прекрасні дослідження, то книги, що Ви мені надіслали, будуть мені за велику поміч.

Щоправда, я перед роками вивчав ґрунтовно у Відні Ваші студії⁵ про словацько-малоруські говірки мовного помежів'я⁶ і вони були основою для мого подальшого дослідження⁷, але я з того вже багато забув.

Оскільки я тільки поверхово знаю малоруські області в Росії, тамтешні малоруські говірки опише киянин Тимченко, молодий філолог, і Ягіч⁸ хоче об'єднати нашу роботу в одне ціле. Саме тепер я маю з Тимченком

⁵ І. Зілинський познайомився з О. Броком у Відні наприкінці літа або на початку осені 1905 р. і прослухав у норвезького професора індивідуальний курс експериментальної фонетики.

⁶ Olaf Broch. Zum Kleinrussischen in Ungarn (Dialect von Ublya). *Archiv für Slavische Philologie*. № 17. 1895. 321—416; Olaf Broch. Weitere Studien von der slowakisch-kleinrussischen Sprachgrenze. *Archiv für slavische Philologie*. 1899. V. XXI. S. 226—229.

⁷ Ідеться про працю І. Зілинського «Entwurf der Phonetik der Kleinrussischen Dialekte in Österreich-Ungarn», за яку Віденський університет 1907 р. надав йому звання доктора філології. Наступного року вийшла друком невелика, але дуже цінна його розвідка «Дещо з фонетики українських говорів», де вказано на окремі особливості вимовляння українських голосних, відмінні від усіх інших слов'янських мов.

⁸ Ватрослав Ягіч (хорв. Vatroslav Jagić [1838—1923]) — видатний філолог-славіст, лінгвіст, палеограф і археограф, один із найбільших фахівців у галузі слов'янського мовознавства в другій половині XIX ст.; в архіві NB, Brevs. 337 зберігається 213 його листів (1893—1923) до О. Брока.

жваве листування, тому що виникло чимало непорозумінь, які, можливо, пощастить усунути.

Деякі оглядові розділи напише Тимченко, а мені Ягіч доручив загальний фонетичний опис досліджуваних діалектів. Тимченко, дарма що він на цьому не розуміється, має сумніви, чи вдасться мені з цим упоратися без наукового відрядження до Росії. При цьому він зробив певні зауваження до Вашого «Очерку». Він незадоволений тим, що Ви на підставі галицької малоруської вимови говорите про «обшемалорусский язык». Мені він наводить три неістотні приклади на доказ того, що в Україні малоруська інтелігенція говорить не так, як у Галичині.

Різниця між київською та львівською вимовою насправді існує і мені вона відома, дарма що вона не така вже й істотна. У цьому питанні я хочу доповнити характеристику, яку Ви дали в «Очерку». Але Тимченкові, місцевому патріотові, йдеться про щось інше, а саме про розв'язання відомої внутрішньої суперечки про те, що в основу загальномапоросійської літературної мови має бути покладена не галицька літературна мова, вже досить розвинена, а говірка українська, тому що в Росії, за його словами, малоросів більше, ніж у Галичині. Рації він, звичайно, не має, і з часом це зрозуміє. Але до нашої теми цей місцевий спір не має жодного стосунку. Я написав Тимченкові про те, що Ви у своєму «Очерку» вказуєте точне джерело Вашого дослідження, і що він узагалі має Вам дякувати за неперевершену характеристику малоруської галицької вимови. Аж тоді, коли Тимченко чи хтось інший зробить те саме для вимови київської, з'явиться можливість їх порівняти та сказати, наскільки вони різняться одна від одної. Загалом же погляди та методологія Тимченкові застаріли, і я не знаю, чи можна наші студії звести до спільного знаменника. Що ж до питань фізіології звуків, то він у цьому взагалі профан.

Зі свого боку, я в захваті від Вашого «Очерку», і мені дуже приємно, що, поза невеликими відмінностями, Ваша характеристика майже цілком збігається з результатами моїх досліджень малоруської мовної зони в Австро-Угорщині. Я й подальші студії розгортатиму тільки на Вами закладених підвалинах і додам іще чимало речей дуже цікавих, щоб закінчити роботу найближчим часом.

Ягіч мені пише і про Вашу роботу, називаючи сторінки її «блискучими». Богородицький повідомив Ягіча, що він нею цілком задоволений, а от Решетар (!) задоволений не надто. Прикро, що лужицьким сербам нічого не перепало.

Із глибокою повагою Ваш відданий і вдячний учень

Іван Зілінський

Цілую руку Вашої милостивої дружини.

І. Зілинський на військових маневрах. 1910 рік

Stempelabdruck: Fotografie Bernardi
Absender: Dr. Johann Zilynski, Feldpost 41.

Hochgeehrter Herr Professor!

Ich bin neugierig, ob Herr Professor mich in Uniform erkennen werden? Schon volle 15 Monate bin ich Soldat und in dieser Zeit kann leider nicht an die dialektologischen Studien nicht denken. Gut wenigstens, dass die Russen meine Materialien und unvollendete Arbeiten in Lemberg nicht vernichtet haben. Nach dem Kriege wird das dialekt[ische] Bild ganz anders aussehen, denn der Krieg hat eine förmliche Völkerwanderung verursacht.

Wie geht es Herrn Professor und Ihrer hochgeehrter Familie? Bitte die Ausdrucke meiner vorzüglicher Hochachtung entgegenzunehmen ganz ergebener

Iwan Zilynskij
Standort, 1.XI.1915

Штамп: Фотографія Бернаді
Відправник: Іван Зілинський, Польова пошта 41

Шановний пане професоре!

Мені цікаво, чи впізнає мене пан професор в однострої? Уже цілих 15 місяців я солдат і, на жаль, не можу в цей час не думати і про діалектологічні дослідження. Принаймні добре, що росіяни не знищили моїх матеріалів і незавершених робіт у Львові. По війні діалектний розподіл виглядатиме зовсім інакше, оскільки вона спричинила справжнісіньке переселення народів.

Як ведеться Вам, пане професоре, та Вашій високоповажній родині? Прийміть вирази моєї шанобливої поваги, цілковито Ваш

Іван Зілинський
Із гарнізону, 1.9.1915.

Зілинський із першою дружиною Лідією Бучинською (діти не їхні).

Wien 18.VI.1921.

Hochgeehrter Herr Professor!

Besten Dank für Ihren lieben Brief vom 26.V. und für die wertvollen kritischen Bemerkungen zu meiner "Проба". Es freut mich sehr, daß Herr Professor mit dem Plane meiner Arbeit im Grossen und Ganzen zufrieden sind und meine Bedenken und Befürchtungen zerstreut haben.

Obwohl in Ostgalizien, welches die Polen gewaltsam okkupiert haben, auch jetzt noch unsichere und wenig geordnete Zustände herrschen, trotzdem habe ich mich entschlossen, am 17. d. M. nach Lemberg zurückzukehren, um meine lieben Vorkriegsbeschäftigungen wieder aufzunehmen.

Ich wäre Herrn Professor sehr dankbar, wenn Herr Professor so liebenswürdig wären, bei freier Zeit einige mehr detaillirte Bemerkungen und Ratschläge zu meiner Arbeit zusammenzustellen und mir nach Lemberg zuzuschicken, denn ich habe leider weder in Wien noch in Lemberg absolut Niemanden, der sich in lautphysiologischen Sachen auskennt und mit dem ich die Ausführung meiner großangelegten Arbeit besprechen könnte...

Meine "Проба" war nur eine Skizze, in welcher ich die Quellen nicht citiert habe und so ist es gekommen, daß manche fremde Ansichten für meine eigenen gehalten werden können. Z. B. die Definition der Artikulationsbasis S. 3, 38 habe ich, inwieweit ich mich erinnere, den "Phonetischen Studien" von Jespersen entnommen, und den Einfluß von Herrn Professor sieht man auf jedem Schritt und Tritt, ohne daß das ausdrücklich hervorgehoben wurde.

In meinem geplanten Grundriß der ukr[ainischen] Dialektologie werde ich Alles ausführlich behandeln und entsprechend betonen.

Könnten mir Herr Professor nicht angeben irgendeine moderne Musterarbeit, in der die Dialekte irgendeiner Sprache synthetisch behandelt wurden?

Auch umsonst habe ich nach einer guten dialektologischen Karte bisher gesucht, welche ich mir bei der Bearbeitung meiner Karte als Vorbild nehmen könnte. Mir hat noch am meisten die di dialekt[ologische] Karte von Nitsch mit sogenannten Isophonen, welche in “Materiały i ...” veröffentlicht wurde, gefallen. Ist Herrn Professor bekannt, ob die dialekt[ologische] Karte der Moskauer dialekt[ologischen] Kommission, an welcher sie über 10 Jahre gearbeitet hatte, während des Krieges erschienen ist? Es hat vor dem Kriege geheissen, daß diese Karte im Jahre 1914 erscheinen wird unter der Redaktion des Uschakov und Durnowo.

Ach wie viele Fragen möchte ich noch an Herrn Professor richten, aber ich fürchte, Ihnen die teure Zeit mit meinen Schreiben und mit Verlangen der Antwort auf verschiedene Fragen zu rauben.

Wie Schade, daß man das Alles nicht mündlich besprechen kann...

Herrn Hofrat habe ich Ihren Gruß ausgerichtet, den Er aufs Herzlichste Ihnen erwidern läßt. Er bedauert sehr, daß Herr Professor das herrliche Exemplar des “Codex Marianus” bisher noch nicht erhalten haben und Er wird sich auch beim Generalkonsulat erkündigen, was damit geschehen ist. Hoffentlich ist es nicht verloren gegangen!

Indem ich Herrn Professor nochmals für Ihr liebenswürdiges Schreiben und Ihrer Frau Gemahlin für den Gruß, den ich aufs Herzlichste erwidere, mich bedanke, bitte ich sehr mir bei freier Zeit an die unten angegebene Lemberg-Adresse gütigst schreiben zu wollen

Ihr ganz ergebener Zilinskyj.
Lemberg, ul. Wyspia skiego 31. Parterre.
Polen

Відень, 18.VI.1921

Вельмишановний пане професоре!

Велике спасибі за Вашого сердечного листа від 26 травня та за Ваші критичні завваги до моєї «Проби»⁹. Мене дуже тішить, що Ви, пане професоре, загалом задоволені планом моєї роботи та що Ви змогли розвіяти всі мої сумніви та страхи.

І хоча в Східній Галичині, яку силоміць загарбали поляки, ще й тепер панує невизначений і маловпорядкований стан, я все ж зважився 17 числа цього місяця повернутися до Львова, щоб відновити свою милу серцеві передвоєнну діяльність.

Я був би Вам дуже вдячний, пане професоре, якби Ви знайшли час написати докладніші зауваження та поради щодо моєї роботи й вислати їх мені до Львова, адже я, на жаль, не знаю нікого ні у Відні, ні у Львові, хто б розумівся на питаннях фізіології звуків, і з ким би я міг обговорити виконання своєї великомасштабної роботи...

Моя «Проба» — то був просто начерк, у якому я не зазначав джерел, чезрез що не один чужий погляд там можна сплутати з поглядами власне моїми.

⁹ Зілинський І. Проба упорядкування українських говорів. *Записки Наукового Товариства імени Шевченка*. Т. 117—118. 1913. С. 333—375.

Наприклад, визначення артикуляційної бази (с. 338), скільки пригадую, було запозичене з фонетичних студій Єсперсена¹⁰, та й Ваш вплив, пане професоре, прозирає на кожному кроці, дарма що це не було явно підкреслено.

У своєму запланованому нарисі¹¹ української діалектології я все це дуже докладно витлумачу та належним чином підкреслю.

Чи не могли б Ви, пане професоре, подати мені за зразок якусь сучасну роботу, в якій узагальнено розглядаються діалекти котроїсь мови? Я також марно намагався знайти хорошу діалектологічну карту, яку міг би взяти за зразок для власної. Найбільше мені до вподоби припала діалектологічна карта Ніча¹² з так званими ізофонами, оприлюднена в «Матеріалах...»¹³. Чи маєте Ви, пане професоре, відомості про публікацію під час війни діалектної карти Московської діалектологічної комісії, робота над якою тривала понад 10 років? До війни йшлося про те, що вона вийде 1914 р. за редакцією Ушакова та Дурново¹⁴.

Скільки ж ще питань я хотів би Вам, пане професоре, поставити, та боюся, що тільки забираю Ваш дорогоцінний час своїм листом і проханням відповісти на різні запитання.

Як же шкода, що всього цього немає змоги обговорити при особистій зустрічі...

Панові раднику [Ягічеві — Т.Л.] я переказав Ваш привіт, і він від щирого серця Вам його відузаємнює. Він дуже шкодує, що Ви, пане професоре, ще й досі не отримали прекрасного примірника *Codex Marianus*¹⁵ і обіцяє дізнатися в генеральному консуляті, що з ним сталося. Аби лишень він не загубився!

Ще раз дякуючи Вам за сердечного листа та передаючи зворотний привіт Вашій дружині, хочу Вас попросити, за наявності вільного часу, зробити ласку й написати мені на львівську адресу, вказану нижче.

Відданий Вам І. Зілинський.
Львів, вул. Виспянського, 31. Перший поверх.
Польща.

¹⁰ Єнс Отто Гаррі Єсперсен (дан. Jens Otto Harry Jespersen [1860—1943]), данський мовознавець; тут мається на увазі його робота *Lehrbuch der Phonetik* (1904).

¹¹ Зілинський І. До питання про діалектологічну класифікацію українських говорів. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. 141—143. 1925. С. 1—19.

¹² Ніч Казимир [за теперішніми заведеннями Казимеж] (Kazimierz Ignacy Nitsch [1874—1958]), польський мовознавець, славіст, діалектолог; в архіві NB, Brevs. 337 зберігається його лист до О. Брока від 13.05.1926.

¹³ Мається на увазі одна з цих праць: Kazimierz I. Nitsch. Próba ugrupowania gwar polskich (z mapą). *Rozprawy Akademii Umiejętności Wydział Filologiczny*. Т. XLVI. 1910. S. 336—365; Kazimierz I. Nitsch. *Mowa ludu polskiego: z mapą*. Kraków, 1911.

¹⁴ Дурново Н.Н., Соколов Н.Н. и Ушаков Д.Н. (сост.). Опыт диалектологической карты русского языка в Европе с приложением Очерка русской диалектологии. *Труды Московской диалектологической комиссии*. Москва, 1915

¹⁵ Очевидно, це помилка й на увазі радше малося інше видання: V. Jagić. *Zum altkirchenslawischen Apostolus*. 1—3. Wien 1919—20. На таке припущення підштовхує, зокрема, та обставина, що *Codex Marianus* вийшов друком набагато раніше: Jagić *V. Quattuor Evangeliorum versionis palaeoslovenicae Codex Marianus Glagoliticus*. Berlin, 1883.

Прага, 25.III.1948

Дорогий Пане Професоре,

З нагоди Вашого 80-ліття та йменування Вас почесним доктором Карлового університету у Празі вислав я Вам перед півроком гратуляції та кілька моїх останніх праць про карпатські діалекти.

Принадібно згадав я, що тепер викладаю українську і білоруську мову на Карловому університеті та опрацьовую цілий ряд діалектологічних тем, які через другу світову війну не міг докінчити.

Тому що я дотепер не одержав від Вас жодної вістки (як професор Панькевич¹⁶), припускаю, що моя посилка (нерекомендована) десь у дорозі пропала і тому уважаю за свій обов'язок перед кінцем Вашого ювілейного року повторити мої побажання, щоб Ви в повному здоров'ї та вдоволенні прожили ще многі щасливі літа.

Сподіваюся, що Ви не забули на мене, наші незабитні фонетичні вправи (при Кохгассе у Відені)¹⁷ перед 40 роками.

З надходячим Новим Роком бажаю Вам і Вашій Пані всього кращого та жду нетерпеливо вістки від Вас,

Ваш вдячний учень Іван Зілинський

P.S. Недавно вислав до друку рецензію на працю І. Панькевича про українські закарпатські діалекти¹⁸ до Jazykovědn-ого Sborník-a¹⁹, що виходить у Турчанському св. Мартині²⁰.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

NB (норв. Nasjonalbiblioteket) — Норвезька національна бібліотека в Осло, архів Олафа Брока. Brevs. 337.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дурново Н.Н., Соколов Н.Н. и Ушаков Д.Н. (сост.). Опыт диалектологической карты русского языка в Европе с приложением Очерка русской диалектологии. *Труды Московской диалектологической комиссии*. Москва, 1915.
2. Зілинський І. Проба упорядкування українських говорів. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. 117—118. 1913. С. 333—375.
3. Зілинський І. До питання про діалектологічну класифікацію українських говорів. *Записки Наукового Товариства імені Шевченка*. Т. 141—143. 1925. С. 1—19.

¹⁶ В архіві О. Брока зберігається два листи І. Панкевича, від 27.4.1922 і 20.2.1948: NB, Brevs. 337. У першому листі, написаному німецькою мовою та надісланому з Відня, молодий український діалектолог звертається по допомогу до норвезького професора, вчителя свого вчителя, з низькою питань стосовно свого дослідження українських діалектів. У другому листі, який має на увазі І. Зілинський, написаному російською мовою у Празі, український мовознавець висловлює глибоку подяку Брокові за допомогу, називає його своїм учителем і разом з листом надсилає свою працю про українські говори Підкарпатської Русі.

¹⁷ За адресою Кохгассе, 15 у Відні мешкав В. Ягіч.

¹⁸ І. Панкевич. *Українські говори Підкарпатської Русі і сумежних областей*. Прага, 1938.

¹⁹ Jazykovědný sborník: časopis Jazykovědného odboru Matice Slovenskej.

²⁰ Турчанський святий Мартін — місто, культурний і національний центр Словаччини; сьогодні має назву Мартін.

4. Льоннгрєн Т.П. Лист Івана Зілінського до Олафа Броча: невідома сторінка українсько-норвєзьких наукових стосунків. *Українська мова*. 2020. № 4 (76). С. 115—124.
5. Панкевич І. *Українські говори Підкарпатської Русі і сумєжних областей. З приложенням 5 діалектологічних мап*. Прага 1938. Ч. 1: Звучня і морфологія.
6. Broch O. Zum Kleinrussischen in Ungarn (Dialect von Ubyla). *Archiv für slavische Philologie*. 1895. Bd. XVII. S. 321—416.
7. Broch O. Weitere Studien von der slovakisch-kleinrussischen Sprachgrenze. *Archiv für slavische Philologie*. 1899. Bd. XXI. S. 226—229.
8. Jagić V. *Quattuor Evangeliorum versionis palaeoslovenicae Codex Marianus Glagoliticus*. Berlin, 1883.
9. Jagić V. *Zum altkirchenslawischen Apostolus*. 1—3. Wien, 1919—1920.
10. Nitsch, K. Próba ugrupowania gwar polskich (z mapą). *Rozprawy Akademii Umiejętności, Wydział Filologiczny*. T. XLVI. 1910. S. 336—365.
11. Nitsch K. *Mowa ludu polskiego: z mapą*. Kraków, 1911.

LEGEND

NB — Norwegian National Library in Oslo, Olaf Broch's Archive. Collection of letters 337.

REFERENCES

1. Durnovo, N.N., Sokolov, N.N., & Ushakov, D.N. (comp.) (1915). Experience of the dialectological map of the Russian language in Europe with the attachment of an Outline of Russian Dialectology. *Trudy Moskovskoi Dialektologicheskoi Komissii*. Moscow (in Russian).
2. Zilyns'kyi, I. (1913). An Attempt to organize Ukrainian dialects. *Zapysky Naukovoho Товариства імені Шевченка*, 117—118, 335—375 (in Ukrainian).
3. Zilyns'kyi, I. (1925). On the question of dialectological classification of the Ukrainian dialects. *Zapysky Naukovoho Товариства імені Шевченка*, 141—143, 1—19 (in Ukrainian).
4. Lönngrєn, T. (2020). A letter from Ivan Zilynskyi to Olaf Broch: An unknown page of Ukrainian-Norwegian scholarly relations. *Українська мова*, 4, 115—124 (in Ukrainian).
5. Pan'kevych, I. (1938). *Ukrainian dialects of Subcarpathian Rus' and adjacent regions*. Prague (in Ukrainian).
6. Broch, O. (1895). Weiter Studien von der slovakisch-kleinrussischen Sprachgrenze. *Archiv für slavische Philologie*, 17, 321—415 (in German).
7. Broch, O. (1899). Weiter Studien von der slovakisch-kleinrussischen Sprachgrenze. *Archiv für slavische Philologie*, 21, 226—229 (in German).
8. Jagić, V. (1883). *Quattuor Evangeliorum versionis palaeoslovenicae Codex Marianus Glagoliticus*. Berlin (in Latin).
9. Jagić, V. (1919—1920). *Zum altkirchenslawischen Apostolus* (Vols. 1—3). Vienna: A. Hölder (in German).
10. Nitsch, K. (1910). Pro ba ugrupowania gwar polskich (z mapą). *Rozprawy Akademii Umiejętności, Wydział Filologiczny*, 46, 336—365 (in Polish).
11. Nitsch, K. (1911). *Mowa Ludu Polskiego: Z Mapą*. Cracow (in Polish).

Статтю отримано 04.05.2021

Tamara Lönngrєn, Ph.D., Professor,
Department of Language and Culture,
UiT The Arctic University of Norway
18 Hansine Hansens veg, N-9037 Tromsø, Norway
E-mail: tamara.lonngrєn@uit.no
<https://orcid.org/0000-0001-7400-8126>

LETTERS FROM IVAN ZILYNSKYI TO OLAF BROCH: AN UNKNOWN PAGE OF UKRAINIAN-NORWEGIAN SCHOLARLY RELATIONS

This article proceeds investigating the archive of the first Norwegian Professor of Slavic languages Olaf Broch and is particularly focused on several letters sent by the Ukrainian linguist Ivan Zilyns'kyi. It is known that the Norwegian professor Broch and Ukrainian student Zilyns'kyi met in Vienna in 1905, but it remained suprisingly unknown they corresponded for 43 years until now. These letters represent a 'blank spot' in Ukrainian-Norwegian scientific relations to be filled in. The first letter was published in the previous issue. This article contains four letters from Zilyns'kyi to Broch.

Keywords: *Ivan Zilyns'kyi, Olaf Broch, correspondence, Ukrainian dialectology, Ukrainian-Norwegian scholarly relations.*